

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

9/16

18 Svenska Teaterns
chef lär sig syntolka

12 Marrakechfördraget
har trätt i kraft

24 Ronja Oja besviken
över Paralympics

Innehåll

Nr 9, november 2016

LEDAREN

3 Än finns det hopp om jämlik färdtjänst

ARTIKLAR

- 4 Här trycker man på fingertoppskänsla
8 Tongåvan förenar Svenskfinland
12 Böcker för synskadade når ut över nationsgränser
15 Vad gör World Blind Union?
18 "Jag får bli er hovtolkare!"
20 "Det är viktigt att informera om hur synskadade har det"
22 Alla förbund är unika – men ändå så lika!

PROFILEN

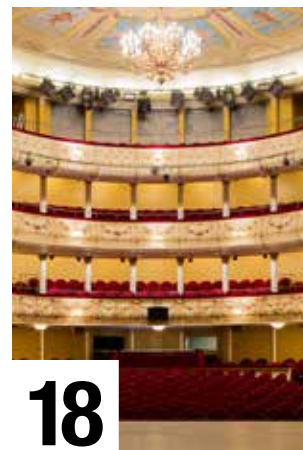
24 Ronja Oja – friidrottaren som vill koda tillgänglig webb

AKTUELLT

28 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

31 Aktuellt i distrikten

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 105. Nummer 10/2016 utkommer 1.12, deadline 14.11.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sören Jonsson
Tfn 044 712 3017
e-post: soren.jonsson@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärmbild: Ronja Oja hade hoppats på bättre placering i de Paralympiska spelen. Nu fortsätter hennes universitetsstudier i datavetenskap efter idrottpausen.

Foto: Sören Jonsson

ISSN 0789-5739
Forsberg, Jakobstad 2016

Än finns det hopp om jämlik färdtjänst

I skrivande stund har det gått en vecka sedan utredningsman Kalle Könkkölä presenterade sina alternativa besparingsförslag för de förslag som Social- och hälsovårdsministeriet föreslog för att spara 61 miljoner inom handikappservicen. I utredningen föreslogs 17 alternativa besparingsförslag som totalt kunde spara minst 74 miljoner euro på årsnivå. Ministeriets ursprungliga förslag innehöll bland annat den mycket kritiserade gränsdragningen att då en person med funktionsnedsättning når 75 års ålder, skulle hen få servicen därefter enligt socialvårdslagen, vilket skulle försämra möjligheterna till ett självständigt liv.

Samma dag som utredningsmannen presenterade sina alternativa besparingsåtgärder kom Yle ut med nyheten om att regeringen avstår från sin avsikt till 75-års åldersgräns för tjänsterna i handikappservicen. Dags att dra en suck av lättnad?

Möjligtvis inte. I Yles nyhet nämner minister Rehula (fritt översatt) att "75-årsgränsen för handikappservice inte kommer att finnas med då lagen bereds vidare, så som det i utredningsmannens rapport föreslås". Medan rubriken ger en betydligt entydigare bild av att ingen åldersrelaterad gränsdragning kommer att göras, ger Rehulas referens till rapporten en annan signal.

I ett av de 17 alternativa besparingsåtgärderna i rapporten föreslås att personer

som beviljats färdtjänst på basen av handikappservicelagen (eller motsvarande lag i framtiden) skulle också då de åldras få färdtjänsten enligt samma lag och därmed behålla antalet resor på samma nivå då de åldras, vilket skulle vara fantastiskt! Men de personer vars funktionsnedsättning huvudsakligen beror på hög ålder, skulle inte få möjlighet till färdtjänst enligt handikappservicelagen. I stället skulle denna grupp få sin service enligt socialvårdslagen med subjektiv rätt till minst 36 resor per år, vilket är medeltalet för vad personer med funktionsnedsättning över 75 år i dagens läge använder sig av per år. Det här skulle betyda att personer som får en synnedsättning på äldre dagar löper risk att bli fånge i sina hem. I Finland finns det i denna riskgrupp 18 000 synskadade som bor ensamma och därför blir speciellt utsatta.

Men det finns ännu hopp. Eftersom utredningsmannen har gjort ett gott jobb med att hitta många andra alternativa besparingsåtgärder, kunde denna nedskärning på 13,8 miljoner slopas och ändå skulle de övriga besparingarna uppnå 60,2 miljoner euro jämfört med målsättningen på 61 miljoner som regeringen satt som mål. Det skulle betala sig tillbaka mångfalt i hemservicekostnader och serviceboendekostnader på lång sikt.

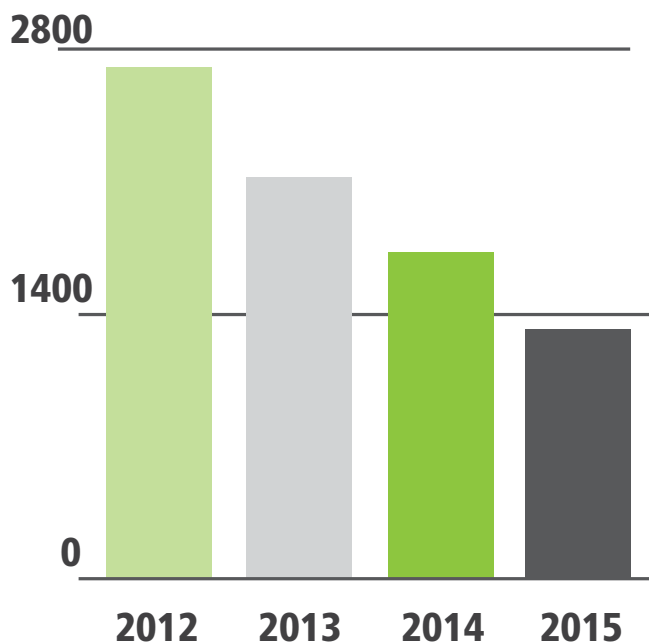
▲ TRYCKERI. Arto Vuorinen har redan länge jobbat på punktskriftstryckeriet. Han är synskadad och trivs bra i arbetsgemenskapen.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Här trycker man på fingertoppskänsla

På synskadades förbunds tryckeri går skrivarna heta. Tryckeriet har haft en intensiv höst med många föreningsdokument och Excelblad som gjorts om till läsbar punktskrift.

TRYCKERIET HAR SEX anställda varav en är synskadad. **Hilkka Väänänen** har jobbat vid tryckeriet i snart tio år. Före det jobbade hon på Celia. Punktskrift har alltså länge varit en stor del av Väänänens liv. Vi ska tala om hur det går för tryckeriet och vilka tillväxtmöjligheter hon ser att det finns.

▲ NEGATIV TREND. På bara några år har antalet utlånade punktskriftsböcker halverats. Enligt Celia märks det tydligt på antalet utlånade böcker, medan det däremot inte märks lika tydligt på antalet punktskriftsläsare.

Under sommaren skickade tryckeriet ut en enkät till sina kunder. De ville veta hur de klarar sig och fick ett mycket gott betyg. Hon är ödmjuk och vill inte skryta, men när hon berättar om enkäten märker man ett uns av stolthet.

– Det ligger mycket jobb bakom hög kvalitet. Vi måste ha maskinerna i skick, materialet ska vara bra och personalen ska vara sakkunnig. Just nu har vi alla bitarna på plats, säger Väänänen.

Att producera punktskrift med hög kvalitet samtidigt som efterfrågan minskar är inte lätt. Just denna ekvation står tryckeriet inför.

– Utmaningen ligger i att fortsättningsvis hålla kvar ett stort utbud av tidningar. Vi måste klara av att övertyga att det finns efterfrågan. Samtidigt minskar RAY stödet eftersom de anser att det är oskäligt att ge ut så här dyra tidningar. Det är bland annat därför som tidningen Manteli drogs in tidigare i år.

Ny teknik – nya vanor

Tekniken går hela tiden framåt vilket gör att behovet av pappersutskrifter minskar. Punktskrift behövs förstås alltid. Det är synskadades läs- och skriftspråk.

– Speciellt yngre har hittat andra sätt att ta till sig information. De läser med talsyntes men också med punktskriftsdisplay.

Tryckeriet trycker bland annat alla skönlitterära böcker i Finland som underleverantör till Celia. Efterfrågan på att låna punktskriftsböcker har stadigt gått ner. 2012 lånades cirka 2700 böcker emedan det år 2015 lånades cirka 1300 böcker.

– Det kommer även i fortsättningen att finnas efterfrågan på material. Men i samma takt som tryckta böcker övergår till e-böcker så går även punktskriftsmaterial från böcker och tidningar till annat material. Jag tycker att vi måste hålla fast vid att det ska finnas ett tryckeri som kan trycka material i punktskrift. Hos oss är ett ord med punktskrift det minsta som vi trycker. Här får du alltså trycka allt du behöver i punkt.

Förhöjd tillväxt

I ett av tryckeriets rum ligger plastbitar huller om buller. Det är tryckeriets verkstad och framtidsmöjlighet. Hyllorna är fyllda med plastskivor i granna färger. Av plast, lim och diverse verktyg tillverkar tryckeriet taktila skyltar.

Tryckeriet skaffade den första graveringsmaskinen år 2008. Då kunde de börja med en helt ny tjänst på tryckeriet.

– Jag tycker att det har varit en fin tid att jobba på tryckeriet. Det bästa med tryckeriet är att vi har varit modiga på att pröva på nya saker. Vi började med taktila skyltar när det ännu var helt nytt i Finland. Vi såg hur länder i Mellaneuropa hade börjat taktilmärka tågstationer och allmänna platser och ville

▲ PUNKTREDIGERING ÄR HANTVERK. Hilikka Väänänen är nöjd med läsarundersökningen. På ett ark ryms 30 tecken och 27 rader. Utrymmet är givet – redigerarens uppgift är att optimera textens läsbarhet.

göra samma sak i Finland. Vi började småskaligt och prövade oss fram. Ett av de första projekten som vi fick var att märka Itel-las postlådor med både upphöjda bokstäver och punktskrift.

Under de senaste åren har tryckeriet haft några stora projekt. De gjorde taktila skyltar till Ringbanans alla stationer och nu senast har de gjort skyltar till Mattby station längs västmetron. EU har ställt krav på tillgängliga miljöer, vilket har ökat behovet av punkt- och taktilmärkning.

– Om vi skulle ha satsat stort på taktilmärkning när utvecklingen började så skulle vi vara störst på marknaden i dag. Jag tror att vi måste våga satsa mer.

Med sex anställda är tryckeriet sårbart. Om en eller två av de anställda insjuknar märks det tydligt i en tyngre arbetsbörda för de andra. Därför tycker Väänänen att frågan om tillväxtpotentialer är orättvis. De har inte resurser att satsa stort på något nytt. Tryck-

eriets främsta uppgift är att trycka allt material som Synskadades förbund behöver.

Fröjd att välja själv

I Sverige har punktskriften fått ett uppsving. Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, ger ut hela tidskrifter i punktskrift. Allers, Illustrerad Vetenskap, Damernas värld och ett tiotal andra titlar går att läsa från pärm till pärm i punktskrift. Helt kompletta är de förstås inte. Bilder, korsord, annonser och svåröversatt innehåll uteblir från punkttingarna.

En årsprenumeration kostar 100 svenska kronor och priset är alltså kraftigt subventionerat. Därför kan MTM tyvärr inte skicka tidningar till Finland. **Tessa Bamberg** har provat på att läsa dessa tidningar.

– Känslan av att få en hel tidning i handen och kunna bläddra i den är obeskrivlig. Att själv kunna plocka det som intresserar

» För att vara en social varelse och inte isoleras måste du få ta del av samma information som alla andra. «

mig känns fantastiskt. Längre har det varit som så att det som utkommer i punktskrift antingen varit pedagogiskt, informativt eller handikappolitiskt. Men som alla andra behöver också vi synskadade få välja och vraka på vad vi vill läsa.

– Det är en sann glädje när det dimper ned en tidning i postluckan, säger Bamberg.

I Finland finns endast ersättningstidningar. En ersättningstidning är en tidning där någon redaktör väljer ut det viktigaste från flera tidningar och klipper ihop det till en ersättningstidning.

Gun Olsson är specialpedagog på MTM. Hur kommer det sig att ni erbjuder hela tidningar?

– Vi har sedan långt tillbaka haft en punktskriftstjänst på MTM där läsare fått välja ut artiklar från tidningarnas innehållsförteckning. Det krävde mycket hantering, så 2012/2013 provade vi på att skicka ut hela tidningar. Det blev omedelbart populärt. Många blev glada över att få tillgång till tidningar så snabbt. Det har dessutom främjat användningen av punktskrift. Även om man inte ser sig själv som en bokläsare så kan man kanske tycka det är roligt att läsa tidningar, säger Olsson.

Du säger att ni inte skickar dessa tidningar till Finland, varför då?

– De är så starkt subventionerade. Dessutom skulle det tillkomma fraktkostnader eftersom vi inte får skicka punktskrift gratis till Finland.

Ett utskick av ett nummer kostar cirka 1 300 euro. Räknar man det per prenumerant

kostar ett exemplar av en hel tidning cirka 50 euro.

Finska tidningar

Sverige har som bekant en myndighet som står bakom produktionen av tillgängligt material, medan vi i Finland inte har någon sådan myndighet.

När tror du att Finlands mest lästa tidning – Seiska – börjar tryckas i punktskrift, Hilka Väänänen?

– Jag tror inte att det kommer ske. Eller jag vet snarare inte vem som ska stå för kostnaderna. Jag håller absolut med om att det är viktigt. Tillgången till information har en enorm betydelse för ett självständigt liv som synskadad. Det är en av de viktigaste frågorna vi jobbar med. För att vara en social varelse och inte isoleras måste du få ta del av samma information som alla andra.

Pension och samarbete

Tillgängligt material är mer än punktskrift. Punktskriftstryckeriet och inbandningen kommer i framtiden att samarbeta allt mer. Vid årsskiftet gjorde förbundet en omställning och slog samman de två enheterna. Studion stannar kvar på samma ställe, men bränningen av cd-skivor har flyttat till punktskriftstryckeriet.

– Det har varit en stor omställning som nu äntligen börjar vara klar, säger Väänänen.

Väänänen har sedan början av 2016 varit chef för både tryckeriet och studion. Petteri Mård tog 1.10.2016 över rodret efter Väänänen som går i pension vid årsskiftet. ●

Tongåvan förenar Svenskfinland

I snart nio år har Camilla Kivivuori lett radioprogrammet Tongåvan. Under tiden har programmet gått från ett bandat program på en timme till en direktsänd mastodontsändning med hög mysfaktor. Det kräver förstås mycket arbete bakom kulisserna för att få till en sändning med rätt stämning.

Hur ser en sändningsdag ut?

– En sändningsdag med Tongåvan är ganska lång. Jag kommer på jobb 12-tiden och börjar strukturera upp programmet. Då börjar jag gräva fram låtönskemål som kommit in på förhand. I många fall är musiken inte digitaliserad, och då måste jag söka fram den fysiska skivan och överföra musiken till digital form.

Före sändningen väljer jag ut ungefär hälften av låtarna som ska spelas. Någon kan tycka att det är mycket, men det är jag nästan tvungen att göra. Jag måste ha en stomme att utgå ifrån för under sändningen har jag begränsat med tid och möjligheter att leta fram musik i de digitala arkiven och absolut ingen möjlighet att springa iväg till skivarkivet.

Hur är det sedan att köra i gång?

– Det är som att sitta i ett flygledningstorn. Jag har fullt sjå att hålla koll på alla häls-

ningar som kommer via telefon, sms, e-post och chat. Och samtidigt försöker jag klumpa ihop hälsningarna på något vis. Det är ett stort ansvar att sätta ihop en sändning. Jag har trots allt 40 000 lyssnare och av dem är det bara drygt 100 som har önskat någonting. Fyrtiotusen lyssnare vill ha en varierande musikmix, och då ligger det på mina axlar att få folk att trivas i sändningen.

Hur har den nya förlängda sändningstiden påverkat sändningen?

– Vi har fått fler hälsningar. Förut hade vi mellan 100 och 110 hälsningar medan vi nu är uppe i 140 hälsningar per sändning. Vi har dessutom tagit in några nya element i sändningen. Bland annat gör jag tre typer av intervjuer: artistintervjuer, intervjuer med trogna lyssnare och intervjuer med välgörenhetsorganisationen. Vi har alltså medvetet försökt ge mer utrymme till välgörenhetsinsamlingen. Tidigare var den kanske mer en bisak, men nu vill vi lyfta fram den.

Hur väljer ni vart insamlingen ska gå?

– Vi gör det tillsammans med Radio Suomi som sänder *Entisten nuorten sävellahja* (fritt översatt: före detta ungdomens tongåva). Vi har en person som sköter insamlingsmålen som sedan ger mig alla uppgifter. Ingenting utesluter ändå att vi någon gång har en finlandssvensk insamling. För vi försöker allt mer fokusera på de finlandssvenska organisationerna som också de behöver pengar.

RADIO. Camilla Kivivuori hade aldrig trott att hon skulle bli musikredaktör på Yle när hon stod i köket på Dickursby färgfabrik.

För många är Tongåvan inte bara ett radioprogram, det är en fredagsrutin. Hur känns det?

– Det är tudelat. Det är klart att det känns jättebra att hålla folk sällskap, men en del tycker att det är deras program som inte får ändras på. Tröskeln är låg för att kritisera. Det är klart att vi tar emot feedback, och lyssnar på den. Men jag kan känna mig som lyssnarnas egendom... Jag har också känslor och är känslig för osaklig elak kritik som ibland kommer.

Är det någonting du brukar göra strax innan sändning?

– Sextiden brukar jag alltid gå ner till kaféet här på Yle och hämta en laxsmörgås. Det har jag hållit på med i flera år. Utan den så kommer jag inte i rätt stämning. En annan sak som jag har fått lära mig är att inte dricka hemskt mycket innan sändning för jag kan inte gå på toa på två timmar och 40 minuter.

Hur kom du in på radio? Var det ett naturligt val för dig?

– Ja, det är en lång historia. Jag är utbildad storkökshusmor. Jag har gått på Högvalla och jobbade femton år som husmor på Dickursby färgfabrik. Till slut blev jag fysiskt trött på jobbet. Jag fick ont i ryggen och var led på skiftesarbetet. Jag började i stället ge utbildningar i ett datorprogram för storkök och reste Finland runt. Men ingen vill ha skolning på sommaren så jag blev tvungen att hitta på något att göra om sommaren. Jag började skriva för lokaltidningen Borgåbladet.

En vår var jag på en samling för östnyländska redaktörer och stötte på redaktionschefen på Yle Östnyland. Han frågade mig om jag vill börja på radio. 'Jag kan inte prata i radio', svarade jag honom. Ett halvår senare frågade han mig på nytt. 2003 kom jag till Yle Östnyland som frilans. Jag fick allt fler

turer och började småningom jobba heltid. När **Eva Arrhenius** gick i pension 2008 ville hon att jag skulle ta över Tongåvan.

Vad gör du efter en sändning?

– Jag har den förmånen att jag bor i Borgå. I bilen hinner jag varva ner och sätter mig sedan ner med en kall öl och njuter av kvällen. På lördag morgon lyssnar jag sedan igenom programmet. Man lägger jättesnabbt till med manér, som man upptäcker genom att lyssnar på sin egen sändning. Jag brukar ha på programmet på lördag morgon samtidigt som jag städar eller fixar något där hemma, helt enkelt för att höra att jag har rätt stämning i sändningen.

Hur känns det att vara upptagen alla fredagkvällar?

– Många tycker synd om mig som ska sitta i sändning varje fredag, men det ska man absolut inte göra. Jag tycker så hemskt mycket om att göra Tongåvan. ●

SINNEN & KOMMUNIKATION 23.11.2016

kl. 13–17 på Georgsgatan 18 i Helsingfors

13.00–13.15 Inledande ord

13.15–13.45 Pyre Eriksson Yle: Textning för personer med hörselnedsättning

Yles hörseltextning av program koordineras av Pyre Eriksson. Är textningen i dag optimal? Vilka program textas?

13.45–14.15 Cristian Söderberg: Talsyntes för synskadade.

Talsynteser används på olika håll i samhället. Kom och lyssna var.

14.15–14.30 Paus

14.30–15.15 Ulrika Krook: Hur skriver man besvär?

Om man känner att man blivit diskriminerad i språkfrågor eller till exempel hjälpmedelsfrågor kan man skriva besvär till myndigheterna. Hur gör man? Var går gränsen? När har man blivit diskriminerad?

15.15–16.00 Bemötande av personer med syn- eller hörselnedsättning

Hur bemöter man personer med en synskada? Hur berättar man att man är på plats eller avlägsnar sig? Hur hjälper man bäst? Och hur bemöter man en person med hörselnedsättning?

16.00–16.45 Hörhjälpmedel och synhjälpmedel samt informationstillfälle om skrivtolkning.

Hörhjälpmedel och synhjälpmedel presenteras. Deltagarna har möjlighet att bekanta sig närmare med hjälpmedlen och ställa frågor. Föreläsarna berättar var man kan införskaffa hjälpmedlen eller låna dem.

16.45–17.00 Avslutande ord

Programmet är preliminärt. Det bjuds på tilltugg och förfriskningar under dagen. Föreläsningarna skrivtolkas.

Anmälan senast: 18.11.2016 till kansliet@fss.fi eller tfn, 09-6962 300.

TEXT: GUNILLA LÖFMAN, FOTO: FREEPIK

Böcker för synskadade når ut över nationsgränser

**Marrakechfördraget är en rättsligt bindande internationell upphovs-
rättslag. Fördraget förhandlades fram på Världsbildunionens initiativ.
Syftet med fördraget är att personer som är synskadade eller som har
andra läshandikapp ska få bättre tillgång till böcker och andra verk i
tillgängliga format såsom DAISY, tal, elektroniskt format, stor stil och
punktskrift utan tillstånd av upphovsrättsinnehavarna.**

MARRAKECHFÖRDRAGET ANTOGS I juni 2013 av en diplomatisk konferens i Marrakech i Marocko. Inom mindre än ett år hade över 60 länder undertecknat fördraget. Att underteckna betyder att man har för avsikt att ratificera fördraget. I Marocko beslöts också att fördraget träder i kraft tre månader efter att 20 länder ratificerat fördraget. Den 30 september 2016 inträffade den magiska dagen då fördraget trädde i kraft.

Huvudsyftet med fördraget är att få ett slut på "boksvälten", d.v.s. den globala situation där endast några procent av alla de böcker som publicerats och publiceras finns i tillgängliga format för synskadade och andra med läshandikapp. Genom fördraget tillåter man synskadade personer och deras organisationer att framställa böcker och annat upphovsrättsskyddat material och att skicka de tillgängliga publikationerna över nationsgränserna utan att behöva be om tillstånd av författare, förlag eller upphovsmakare

Ratificeringsprocessen

Under år 2014 undertecknades fördraget av länderna inom EU. Trots det har inget europeiskt land ratificerat fördraget. I ett brev riktat till EU:s kommission har WBU:s och Europeiska Blindunionens ordföranden **Arnt Holte** och **Wolfgang Angermann** framfört sin oro över att processen i EU går så långsamt.

I brevet framför de sin förvåning över att det fått information om att en av orsakerna till att processen inte går framåt är att ratificeringen av fördraget som gagnar synskadade kan vara diskriminerande för andra funktionshindersgrupper.

Regeringsrådet **Anna Vuopala** från Undervisnings- och Kulturministeriet och med ansvar för upphovsrätt och audiovisuell kul-

tur har informerat om att EU-kommissionen i år den 3 oktober presenterade olika förslag gällande hur man kan gå tillväga för att Marrakech Fördraget ska bli ratificerat i de europeiska länderna.

– Det har tagit lång tid, som inte beror på innehållet i fördraget. Frågan är om kommissionen har befogenhet att ratificera fördraget för alla EU-länders del eller om varje land ska ratificera fördraget var för sig. EU-domstolen ger utslag i frågan inom novembermånad, säger Anna Vuopala

Distribution av tillgängligt material över nationsgränserna kräver att både avsändar- och mottagarlandet har ratificerat fördraget. Den europeiska ratificeringen har således stor betydelse. Engelska, franska, spanska och portugisiska är exempel på språk som talas av miljontals synskadade personer.

Bland de 20 första länderna som ratificerade fördraget finns nästan alla länder i Latinamerika. Fyra länder i Afrika, Tunisien, Mali, Liberia och Botswana har ratificerat fördraget. Bland länderna i Asien som ratificerat finns Indien, Mongoliet och både Syd- och Nordkorea.

Nationell produktion av tillgängligt material

Många länder i Latinamerika har ingen eller låg inhemsk produktion av tillgängligt material.

– Länder inom ULAC, den Latinamerikanska Blindunionen, började redan för ett år sedan dela med sig av böcker i digitalt format. Sedan 1990-talet har vi samarbetat med Synskadades förbund i Finland. Bl.a. har ett punktskriftstryckeri startats i Riobamba, säger **Mario Puruncajas**, ordförande för FENCE, det nationella synskadeförbundet i Ecuador.

När miljoner synskadade inom en snar framtid får vetskap om sina rättigheter tack vare information i tillgängligt format blir det allt fler som står upp och kämpar för synskadades rättigheter.

Gunilla Löfman

Det finns omkring tjugo läskunnighetscentraler i landet. Tiflolibros är det första digitala biblioteket för spansktalande synskadade. Tiflolibros finns i Argentina och är grundat år 1999 av synskadade personer. Biblioteket har över 23 000 böcker, omkring 3 000 användare i över 40 länder. En stor del av materialet har skannats in av användarna. När man registrerar sig som användare bör man bestyrka sin synskada. Verksamheten leds av **Pablo Lecuona**. I Asien är det också så att en del länder har kapacitet att producera tillgängliga böcker och andra inte. I Indien har nyligen ett online bibliotek startats.

Världen över har man så småningom kommit till insikt om att varje land även behöver inhemsk produktion av tillgängligt material. För att kunna ta del av den nationellt producerade litteraturen liksom den som globalt finns tillgänglig behövs distributionskanaler ända fram till den enskilda användaren. Den nationella produktionen av tillgängligt material i Afrika är så gott som obefintlig. Det finns inte ens material inom utbildningsväsendet. I Senegal har synskadeorganisationen byggt upp ett projekt som gällande finansiering är registrerat som ett Rotary Global International Project. Under WBU:s generalförsamling i augusti i år hade representanter för projektet möjlighet att diskutera fortsatt utveckling av projektet med chefen för Daisy Konsortiet

Richard Orme och ICEVI:s avgående ordförande Lord **Colin Low**. Daisy Konsortiet och ICEVI (det internationella rådet för utbildning för personer med synskada) stöder för närvarande planeringen av projekt i bl.a. Sydafrika, Burkina Faso, Mauritius och Kenya. Underhandlingarna gällande finansiering via FN för projekten är redan långt förda. Projektet i Senegal ansågs vara mycket bra och erbjöds möjlighet till samarbete med de nämnda länderna samt framtida finansiering via FN. I de nationella projekten ingår också påverkansarbete med målsättningen att få ländernas regeringar att ratificera Marrakech fördraget. Organisationerna får stöd för sitt påverkansarbete via WBU:s ratificeringskampanj. Varje region inom WBU har en samordnare för kampanjen.

Trots att det finns mycket arbete att göra under många år framöver kan man konstatera att tack vare fördraget är arbetet på god väg att radikalt förändra världen för 285 miljoner synskadade. När informationen om de rättigheter man som synskadad har blir tillgänglig blir det hela tiden fler som får kännedom om att man även som synskadad har rätt till utbildning, rehabilitering och allt övrigt som hör till ett värdigt liv. När miljoner synskadade inom en snar framtid får vetskap om sina rättigheter tack vare information i tillgängligt format blir det allt fler som står upp och kämpar för synskadades rättigheter. ●

GLOBALT. Fama Farr och Moussa Thiare från Senegal. På konferensen presenteras aktuella frågor för representanter från hela världens synskadeorganisationer.

TEXT: GUNILLA LÖFMAN

Vad gör World Blind Union?

Tillsammans med medlemsländerna arbetar WBU globalt för att göra världen till en bättre plats för alla synskadade. WBU:s medlemmar består av synskadeorganisationer från 179 länder samt av drygt 10 internationella branschorganisationer.

AR TJUGOHUNDRATOLV UPPSKATTADE WHO att det finns omkring 285 miljoner synskadade i världen. Den högsta andelen finns i Stillahavsområdet där den är 5 procent, i Asien är procenten knappt 5 och i Afrika 3,4. Både i Nord- och Sydamerika uppgår andelen

till 2,9 procent och i Europa till 3,1 procent. I Finland är procenten 1,1 procent.

Målsättningen med arbetet inom WBU är att synskadade ska få med andra jämbördiga möjligheter i samhället. För att göra arbetet effektivt har WBU valt några nyckelfrå-

- ▲ **ORCAM.** Moussa Thiare provar smarta glasögon. En liten kamera sitter på glasögonskalkmen. När han pekar på något – en tidningstext, en vägs skylt, en person – tar kameran en bild, och läser upp texten eller informationen i en öronsnäcka

gor som man fokuserar på. Dessa kallas för kampanjer.

WBU:s kampanjer

En av kampanjerna handlar om rätten att läsa, The Right to Read (R2R), d.v.s. rätten till litteratur och utbildning. Inom denna kampanj spelar Marrakechfördraget en viktig roll.

En annan kampanj är rätten till arbete, The Right to Work (R2W). Ett arbete skapar möjligheter att leva ett självständigt liv. I Nordamerika och Europa har knappt 25 procent av synskadade personer i arbetsför ålder ett arbete. I utvecklingsregionerna Afrika, Asien och Latinamerika är färre än 10 procent av den synskadade befolkningen ute i arbetslivet. Utbildning, rehabilitering, fungerande teknologi och förändrade sociala attityder behövs. Till den här kampanjen hör projektet Aspiro inom vilket WBU har utvecklat en

webbsida med information och inspiration om karriärplanering och om hur man söker arbete.

Omkring FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har WBU byggt upp en mycket aktuell kampanj. Konventionen har stor betydelse i arbetet med att förbättra livskvaliteten för omkring 15 procent av världens befolkning som har en funktionsnedsättning, d.v.s. för drygt en miljard människor. WBU stöder medlemsorganisationernas arbete både när det gäller ratificerings- och implementeringsprocesserna. Det finns en webbsida med broschyurer på olika språk, t.ex. också på arabiska. Där hittar man global information och statistik gällande synskador och där svarar man också på de oftast ställda frågorna kring synskador. Samarbetet med andra handikapporganisationer sker via den internationella handikappalliansen, the International Disability Alliance (IDA).

Inom kampanjen gällande teknologi arbetar WBU för att synskadade ska ha tillgång till samhället på samma sätt som seende och utan extra kostnader. WBU för också fram att punktskriften är väsentlig inom utbildningen, synskadade elever ska kunna studera i samma takt som deras seende vänner.

Generalförsamlingen

WBU:s medlemsländer samlas till generalförsamling vart fjärde år. I år hölls konferensen 18-25 augusti i USA i Orlando, i Florida. Samtidigt höll Det internationella rådet för utbildning för synskadade personer, ICEVI sin generalförsamling.

Temat för konferensen var Mänskliga rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I rubriken ingick också frågan ”Vad för framtiden med sig?” Inom ramen för temat behandlades arbetet inom de olika kampanjerna. I konferensen deltog omkring 700 personer från 100 länder. Från Finland deltog **Timo Kuoppala** som delegat, **Sonja Ronkainen** som ledsagare och **Gunilla Löfman** som observatör.

Konferensen gav deltagarna möjlighet att dela med sig av och ta del av viktig information, kunskap och bra lösningsmodeller. Den gav också möjligheter att bygga upp ännu bättre samarbete mellan blinda personer, organisationer för och av synskadade och serviceproducenter. På mässan visades de nyaste tekniska innovationerna som i dag ger tillgänglighet för blinda och synsvaga personer.

Världens förbundsordförande Dr. **Fredrick Schroeder** valdes till WBU:s president för de fyra följande åren. Första vicepresident **Fernando Riano** kommer från Spanien och den andra vicepresidenten **Elly Macha** från Kenya. **A. K. Mittal** från Indien har tidigare varit ekonomiförvaltare, nu valdes han

till generalsekreterare. Posten som ekonomiförvaltare gick till Nya Zeeland och **Martine Abel-Williamson**. WBU:s tidigare president **Arnt Holte** från Norge fortsätter en period i styrelsen. Rapporten över den gångna periodens verksamhet visade att verksamheten genom arbetet med tyngdpunktsområdena blivit allt starkare och att de knappa ekonomiska resurserna har förvaltats väl.

Rehabilitering

På konferensen presenterades också den utredning som WBU gjort under år 2015 gällande vilka möjligheter det finns för synskadade att få rehabilitering i olika delar av världen. Utredningen utfördes genom en enkät som sändes till medlemsländerna. Organisationer från 46 länder svarade på enkäten. Populationen i de länder som svarade på enkäten representerade ungefär 25 procent av populationen i WBU:s alla medlemsländer.

Av de länder som svarade på enkäten rapporterade en tredjedel att över 65 procent av dem som skulle ha rätt till rehabilitering inte får någon rehabilitering alls. Där det fanns tillgång till rehabilitering handlar det om mobilityträning och träning i aktiviteter i det dagliga livet. Det är ovanligt att man får stöd för arbetslivet. Många länder rapporterar glädjande nog att förändringar till det bättre kan märkas tack vare Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen skapar möjligheter för synskadeorganisationerna att samarbeta med landets beslutsfattare och med internationella partner i uppbyggandet av kvalitativ rehabilitering. Det finns ännu väldigt mycket att göra, men trots allt kan det konstateras att med små, små steg varje dag förbättras synskadade personers livskvalitet tack vare konventioner och fördrag och framför allt tack vare alla eldsjälarna runt om i världen. ●

TEXT: SÖREN JONSSON, FOTO: SVENSKA TEATERN, SÖREN JONSSON

”Jag får bli er hovtolkare!”

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland bjöd in Svenska Teaterns teaterchef Johan Storgård till en diskussion om syntolkning.

DISKUSSIONEN KRETSADE KRING hur föreningen och teatern kan samarbeta för att få igång syntolkning i huvudstadsregionen? I Österbotten, Västnyland och på Åland ordnas syntolkning regelbundet men i huvudstaden lyser tolkningen med

sin frånvaro. Det här ville man diskutera med teaterchef **Johan Storgård**.

– Det pratas hela tiden, men ingenting blir gjort. Därför ville vi på Mellis nu få igång en diskussion, säger distriktssekreterare **Ulla Jensen**.

Storgård kom till föreningens verksamhetscenter utan någon som helst erfarenhet av syntolkning.

– Jag måste erkänna att jag inte riktigt vet vad det är frågan om. Hur går syntolkning till?, frågade Storgård.

TALTIDNING. Johan Storgård kommer än i dag ihåg den svidande kritik han en gång fick som talboksinsläsare. – Jag hade jobbat på Teater Virus hela natten och skulle läsa in tidningen klockan fyra. Mitt i bandningen var jag tvungen att ta en tupplur. Jag lät säkert stupfull med mitt släpiga uttal, men det var jag inte. Jag var bara trött.

Sune Huldin tipsade Storgård att se på brittisk film med syntolkning. I Storbritannien har man en lång erfarenhet av syntolkning och gör mycket goda tolkningar.

– Syntolkning förekommer i film, i teater, på idrottsevenemang och på museer. Tolkning behövs när dialogen inte räcker till. Så enkelt är det. Men det är faktiskt ett mycket krävande uppdrag. Det behövs ett otroligt förarbete för att få till en bra syntolkning, säger Huldin.

För att bli bra på syntolkning krävs skoling, träning och ett stort intresse. Storgård vet inte vad han ger sig in på, men han hoppar in på djupt vatten. Om en månad tänker han syntolka sin första föreställning.

Storgårds pepprade de synskadade med frågor. Han ville veta allt om syntolkning för att få en bättre uppfattning. Han fick veta hur det i praktiken går till med öronsnäckor och förberett manus.

– Det logiska skulle väl vara att en med teaterkunskap och insikt i vad som är viktigt att berätta skulle göra det här. Eftersom den tidigare teaterchefen Georg Dolivo föregick med gott exempel och tolkade föreställ-

ningar så blir det min uppgift att lära mig. Föreställningarna känner jag ju till. Sedan är det väl mera frågan om hur mycket och hur många föreställningar per år vi ska ge syntolkning för att inspirera synskadade att gå på Svenska Teatern.

– Vi brukar gå en gång på hösten och en gång på våren. Till näst ska vi se musikalen Ingvar, säger Jensen.

Johan antecknar.

– Okej, nu har jag skrivit in i min kalender att jag ska syntolka Ingvar den 14.12. Nu blir det min uppgift att lära mig syntolka till dess.

Tror du verkligen att det går så här lätt, frågar **Monica Andersson**.

– Nog fixar vi det här. Om ni fixar tekniken så ordnar jag resten. Jag gör det här jobbet med glädje. Bara ni kommer, förstås.

–Jag får bli er hovtolkare! Jag tänker förbereda syntolkningsmanus. Jag skriver ner alla de centrala, väsentliga kommentarer som behövs för att förstå vad som händer på scenen. Ni får komma 45 minuter tidigare till teatern för att bekanta er med scenografin och träffa skådespelarna. ●

TEXT: SÖREN JONSSON

”Det är viktigt att informera om hur synskadade har det”

Historik
1996-2016

Det här är den andra delen i en serie där Finlands Synskadade intervjuar personer som gjort något viktigt för förbundet under de senaste tjugo åren. Arto Vanhanen har i nitton år suttit med i FSS styrelse – sex år som ordförande och nio år som vice ordförande. Information ur alla de synvinklar var Artos jobb.

ARTO VANHANEN ÄR en lärare till kropp och själ. I femton år jobbade han som biologilärare vid Kotka Svenska Samskola. Sedan försämrades synen och han var tvungen att lämna sitt älskade yrke.

– Jag fick svårare att klara av undervisningen. Som biologilärare håller man på med småkryp, blad och natur. Jag fick svårt att föreläsa biologi i naturen. Det var hemskt. Mot slutet av min karriär var min fru tvungen

att läsa elevernas provsvar högt för mig.

Kort efter att han lämnade yrket fick han höra om förbundet Finlands Svenska Synskadade.

– Jag kommer alltid så väl ihåg hur jag först fick höra om FSS. Det var en söndag som min hustru läste Hufvudstadsbladet för mig. I detta nummer av tidningen hade de en helsidesartikel om FSS. Det var en höstdag 1979. Jag blev alldeles förvånad. Tänk

att det finns ett förbund för svenskspråkiga synskadade. Redan samma höst gick jag med i föreningen.

I förbundet hittade han informatörsverksamheten. Han började föreläsa om hur det är att leva med en synskada.

1977 utbildade förbundet sina första informatörer. Man hade tagit idén från Synskadades Riksförbund i Sverige och ville att synskadade själva skulle informera om hur det är att leva med en synskada. Arto Vanhanen kom med i verksamheten och blev snabbt en av dem som utbildade andra informatörer.

– Informationsverksamheten har alltid varit det centrala för mig inom FSS – både det externa och det interna. Jag tyckte om att hålla informatörskurser. Jag kände mig som en lärare igen och det var härligt. Jag hade elever framför mig och fick berätta om vad jag visste. På kurserna tog vi upp hur man bäst når ut med information, hur man uppträder och vad man ska berätta. Helhetsintrycket är nämligen mycket viktigt. En informatör får inte komma slarvigt klädd till ett informationstillfälle, säger Vanhanen.

Under de senaste 20 åren har flera informatörskurser ordnats, senast år 2008. På 1990-talet höll Arto föreläsningar på flera av dessa kurser. Han var också med om att uppdatera broschy-

terna på 1990-talet och rörde sig utomlands inom andra synskadeorganisationer.

NSK – finlandssvenskan med

Som viceordförande fick Arto möjligheten att resa runt i Norden och Europa för att bekanta sig med andra länders synskadeorganisationer. Han märkte att FSS var en okänd organisation.

Nordiska samarbetskommittén, NSK, är ett organ för alla synskadeorganisationer i Norden. Kommittén samlas två gånger i året och utbyter idéer och erfarenheter.

– Jag blev den första delegaten från FSS och deltog sammanlagt nio år i arbetet. Sedan 1993 har FSS haft en representant med i NSK. Det är enligt mig en viktig milstolpe för förbundet. Innan 1993 hade Finland endast en representant, i och med att det stod så i stadgarna. I Finland har vi ju två förbund, så vi opponerade oss och fick till en stadgeändring.

IT blir allt viktigare

I takt med att informationsteknikens betydelse ökade under 1990-talet och 2000-talet började förbundet jobba för att synskadade skulle hänga med i utvecklingen.

– Jag var med och grundade SEIS, synskadades elek-

troniska informationservice. Windowsmaskiner ersatte DOS-maskiner och det visuella blev svårt för oss synskadade. Sune Huldin anställdes och fick i uppdrag att organisera den elektroniska verksamheten. Samtidigt grundades också mikroteket för att låna ut datorer och program till synskadade.

Under Vanhanens ordförandeskap organiserades alltså it-verksamheten.

– Att leva i detta informationssamhälle som blind är inte så lätt. Nuförtiden är det visuell information överallt, förr fanns det mer talad information. Man kunde ringa till företag och det var överlag lättare att nå människor. Det här är en sak som förbundet i dag måste kämpa för. Ta till exempel hur krångligt det är att köpa tåg- eller bussbiljetter på nätet. Och om en synskadad inte kan köpa nätbiljetter så kan han eller hon inte ta del av samma kampanjpriser. Det är orättvist. ●

Alla förbund är unika – men ändå så lika!

VAD HAR EN förälder till en skolelev, en lantbrukare och en person med synnedläggning gemensamt? Säkert mycket om man utgår från att alla tre personer bor i Finland och dessutom är svenskspråkiga, och samma person kan ju dessutom tillhöra alla dessa tre nämnda kategorier. Men det jag tänker på är att de alla tre sannolikt hör till en förening, som i sin tur hör till ett förbund.

Svenska studieförbundet är ett förbund för de finlandssvenska förbunden. Studieförbundets huvudsakliga verksamhet är att stöda medlemsförbunden i deras strävanden. Jag har nu i drygt ett år varit verksamhetsledare för Svenska studieförbundet och är nu på slutrakan av ett omfattande projekt som gått under namnet Besöksrundan. För att Stu-

dieförbundet ska kunna stöda varenda en av dessa 56 organisationer så behöver jag känna till mer om dem: vad gör dessa förbund, vilka syften har de, vilka är deras målgrupper och medlemmar och hur arbetar de. Därför har jag hälsat på hos medlemmarna.

Bara det att jag snart hälsat på hos 56 organisationer i Svenskfinland och fått tillfälle att träffa personer, se deras utrymmen och höra om deras verksamhet och organisation gör mig alldeles euforisk. Jag har fått långa, djupa och detaljerade svar på mina många frågor, av kompetenta, kunniga, insatta och engagerade personer, främst medarbetare men också förtroendevalda.

Mina exempelpersoner ovan är högst antagligen medlemmar i Förbundet Hem och Skola i Finland, i Svenska

---

Nästan alla talar om sig och sitt förbund som lite speciellt. Och det stämmer – det finns inte två förbund som ser lika ut, varken gällande organisation eller verksamhet. Alla är unika, men samtidigt finns det många gemensamma nämnare.

Lantbruksproducenternas Centralförbund (SLC) eller i Förbundet Finlands Svenska Synskadade (FSS). Dessa förbund bevakar sina medlemmars intressen, ordnar utbildning och verksamhet och stöder på olika sätt sina medlemmar i deras vardag. Arbetet de gör är delvis sådant som når medlemmarna direkt, som hörs och syns, men en stor del är arbete som inte hörs eller syns. Visste du att Förbundet Hem och Skola föreläser för blivande lärare om vikten av positiv samverkan mellan hemmet och skolan? Eller visste du att SLC under förra året hade representanter i 83 arbetsgrupper och kommittéer, både i Finland och i EU-sammanhang? Eller att FSS också aktivt arbetar för att stöda närstående till personer som drabbas av synnedbrettning?

Det här är bara tre exempel. Svenska studieförbundet har som sagt 56 medlemmar. 56 organisationer som jobbar på för att bevara, upprätthålla och utveckla sin verksamhet. Under Besöksrundan har jag fått många insikter, men det som berört mig starkast är vidden och bredden i det de finlandssvenska förbunden gör. En av våra medlemmar arbetar för att barn och unga ska få se film på svenska (Finlandssvenskt filmcentrum). En annan sysslar med demokratifostran och lär skolungdomar om möteteknik och beslutsfattande på Elevriksdagen (Finlands Svenska Skolungdomsförbund). En tredje upprätthå-

ler gamla traditioner genom att lära ut folkdans, lekar, sånglekar och användningen av folkdräkter (Finlands svenska folkdansring).

En annan sak jag insett är att det inte finns något typiskt förbund i Svenskfinland. Nästan alla talar om sig och sitt förbund som lite speciellt. Och det stämmer – det finns inte två förbund som ser lika ut, varken gällande organisation eller verksamhet. Alla är unika, men samtidigt finns det många gemensamma nämnare – och där blir alla starkare av samarbete och att stöda och hjälpa varandra. Summan av det som görs av dessa förbund, och de föreningar och medlemmar som direkt eller indirekt hör till dessa, är alldeles otrolig. Utan de finlandssvenska förbunden skulle Svenskfinland vara något magert, grått, unket och dystert. Vartenda ett är viktigt. ●

FOTO: KARIN LINDROOS

MARI PENNANEN
VERKSAMHETSLEDARE,
SVENSKA STUDIEFÖRBUNDET

▲ **TÄVLING.** Ronja Oja tävlade med sin bror Jesper på Paralympics i Rio 2016. Tiden 13.39 sekunder räckte inte denna gång på 100 meter för damer i klassen T11.

TEXT: SÖREN JONSSON, FOTO: RIKU VALLEALA (FINLANDS PARALYMPISKA KOMMITTÉ), SÖREN JONSSON

Ronja Oja – friidrottaren som vill koda tillgänglig webb

Mångsysslaren Ronja Oja har precis återvänt från de Paralympiska spelen i Rio. Lätt besviken men ändå upprymd över upplevelsen.

– Det var de första Paralympiska spelen, ja. Men jag hade mycket högre mål. Speciellt i längdhopp, min huvudgren. Jag lärde mig att jag måste börja träna i stökiga miljöer. Jag har tränat där det varit lugnt, men under tävlingarna är det inte tyst. De spelade mu-

sik och pratade på i högtalarna vilket gjorde att jag hade svårt att höra min ledsagare.

Ronja har sysslat med friidrott sedan högstadiet. I dag är hon 24 år gammal och innehar finländskt rekord i 100 meter löpning för synskadade – som hon fick under spelen i Rio. Men resultatet räckte inte ända till final.

– Nivån har stigit enormt mycket på några få år. När jag började var det enkelt att stiga till världseliten, men nu är det inte lika lätt. Att vinna är förstås tävlingarnas kärna, men för mig är det viktigare att förbättra mina egna resultat. Och det är just därför jag är så besviken med längdhoppet. Jag vet att jag skulle ha klarat av att hoppa längre. Jag blev 21 centimeter från mitt personbästa och under träningarna i Rio hoppade jag mycket bättre än under själva tävlingen.

Ronja blev nionde i längdhoppfinalen. Ronja tränar med sin bror Jesper Oja som ledsagare.

Var det en självklarhet att tävla med din bror?

– Nej inte alls! Jag sökte en guide som jag kan träna med en längre tid. Min bror kom med när jag planerade att åka på träningsläger i Portugal. De guider som jag vid den här tiden tränade med hade förhinder. Klart han ville komma på en gratis utlandsresa.

Stöttande familj

Ronja Oja är uppvuxen i Tusby tillsammans med sina fyra bröder. Hon är näst yngst i syskonskaran och hade en aktiv ungdom. Som sexåring hade hon prövat på en massa hobbyn. Hon testade konståkning, dykning, ridsport, showdown och goalboll.

– Min synskada har nog inte inverkat på min barndom. Min mamma har ett syskon med synnedläggning så det var inte helt främmande för henne. Dessutom har jag en äldre bror som är synsvag.

MÅNGSYSSLARE. Ronja Oja brinner intensivt för nya hobbyn. Nu ska hon ännu satsa på friidrott åtminstone fram till nästa Paralympiska spel i Tokyo 2020.

Ronja har en ärftlig ögonsjukdom och fick redan som femåring höra att hon kommer att bli blind.

– Jag har alltid sett dåligt och för mig var det inte så stor sak att synen blev sämre. Jag hade mycket kontakt med andra synskadade och blinda och visste att jag klarar mig i livet också som blind.

Men ingen hade kunna tro att synen skulle försvinna så plötsligt. En höst när Ronja var 11 försvann synen helt.

– Det var inte någon grym tragedi eller hemskt att förlora synen. Jag har inte heller haft särdeles svårt att leva med nedsatt syn.

– På femman märkte jag att synen blev sämre. När skolan körde igång på hösten behövde jag två gånger förstoring på min lästave, medan jag mot slutet av hösten behövde sex gånger förstoring. Under ett läsår var jag på fyra ögonoperationer. Efter den sista ögonoperationen såg jag inte någonting längre.

Det som enligt Oja påverkade hennes skolgång mest var att hon var borta så mycket från skolan på grund av alla operationer.

– Dessutom försvann synen mitt under skolåret vilket gjorde att jag inte hade punktskriftsböcker till alla ämnen.

Hur var det att komma tillbaka till skolan efter den sista operationen?

– Först ville jag inte fara tillbaka till skolan. Jag var hemma i två veckor, och väntade på att synen skulle bli bättre. Jag tvingade mig själv att gå till skolan och det gick förvånansvärt smärtfritt. Ingen kommenterade att jag plötsligt använde vit käpp eller inte såg något.

Blev du mobbad?

– Nå, inte direkt. Men indirekt blev jag mobbad hela grundskolan. Jag lämnades utanför gänget. Det var jobbigt, men jag klarade det.

För att klara sig självständigt utan syn måste man komma över pinsamheten i att be om hjälp. Jag är själv inte så bra på det, men jag lär mig hela tiden.

Jag hade nämligen vänner utanför skolan, och höll på med flera hobbyn. När det var dags att välja gymnasium ville jag ändå bort från Tusby. Jag och min bror flyttade bort hemifrån och jag började i gymnasium i Berghäll.

Programmera bättre webb

Ronja Oja studerar datavetenskap vid Helsingfors universitet – ett ämne som hon älskar.

– Programmering är bäst! Jag vet inte varför, men det är väldigt roligt. Man får vara kreativ och hitta lösningar på problem. Det är logiskt och om man kodar nyttiga program så kan man göra mycket gott.

Och någon syn behöver man inte för att programmera. Hon är nöjd med sitt ämnesval och önskar att hon redan tidigare skulle ha nördatt ner sig.

– I högstadiet och ännu i gymnasiet så ville jag bli teckenspråkstolk. Men när det var dags att söka in till fortsatta studier i gymnasiet så informerades HUMAK, som utbildar teckenspråkstolkar, att de inte kan ta mig som studerande eftersom jag inte ser. Just nu är mitt drömyrke att programmera och kombinera det med tillgänglighet.

Är det något som du upplever särskilt svårt att göra vid universitetet när du saknar syn?

– Sociala saker är svåra. Hur hittar jag kurskamrater som jag suttit bredvid vid nå-

gon annan kurs? De märker inte alltid mig eller kommer fram till mig. Det kan gå så att jag hör dem, men inte kan lokalisera dem.

Måste man vara extrovert som synskadad?

– Jag är nog egentligen ganska introvert. Men för att klara sig självständigt utan syn måste man komma över pinsamheten i att be om hjälp. Jag är själv inte så bra på det, men jag lär mig hela tiden.

Hur vet du om det är läge att be om hjälp?

– Jag vet inte heller. Det är lättare om jag t.ex. är på en föreläsning och vet att det finns personer i rummet. Men om jag är på gatan och ska stanna någon för att be om hjälp känns det inte alls lika lätt. Det är mycket svårt att avgöra när det är rätt tillfälle att be om hjälp. Ofta hinner flera personer gå förbi innan jag har samlat mod till mig och ber om hjälp.

Vid årsskiftet fortsätter Ronja Ojas heltdsstudier. Fram till dess ska hon tenta en kurs och fortsätta träna.

Hurdan är du som person?

– Jag är en impuls människa som lätt fastnar för nya saker. Jag brinner intensivt för nya intressen och lämnar de gamla intressen. Därför förvånar det mig själv att jag i många år har tränat friidrott utan att tappa intresset, säger Oja och skrattar.

Rio var hennes stora fyraårs mål. I fyra år har hon kämpat för Rio. Nu är siktet inställt på Tokyo 2020.

– Jag prövade förra våren bågskytte för synskadade och det verkade väldigt intressant. Som tur hittade jag ingen förening att gå med i för annars skulle jag säkert minska på friidrotten. Det vill jag inte ännu. Jag vill satsa på friidrott åtminstone till Tokyo 2020, säger Oja. ●

AKTUELLT

Personer med funktionsnedsättning granskar kvaliteten på boendeservice

FDUV och Aspa har tillsammans utbildat svenskspråkiga boeundevärderare i oktober 2016. Metoden Boeundevärdering går ut på att de som själva har erfarenhet av att ta emot boendeservice intervjuar andra som får stöd i sitt hem

Nu finns det tio nya boeundevärderare redo för uppdrag runtom i Svenskfinland. En av de som gick kursen var Anna Siironen.

– Vi lärde oss allt från bemötande till hur vi handskas med utmanande situationer. Vi boeundevärderare finns till för att utveckla verksamheten på boendeservicen och få individen hörd. Det är lättare att prata med oss som har liknande erfarenheter än med socialarbetare, säger Anna Siironen.

Under en intervju ges tid och rum att prata av sig med någon som vet hur det är. Boeundevärderaren har

själv någon form av funktionsnedsättning. Alla boeundevärderare har tystnadsplikt. Efter en månad kommer Aspas boeundevärderare på ett återbesök och delger resultaten i utvärderingen. I utvärderingsmötet deltar beställaren av utvärderingen, personen som får stöd i hemmet, anhöriga och kommunen.

Målsättningen är att de intervjuades utvecklingsförslag beaktas i det vardagliga boendet och hjälper serviceproducenten att utveckla kvaliteten på servicen.

– Jag är jättenöjd med kursen. Det var tufft, men givande. Nu väntar jag på att få gå ut och utvärdera. Jag är som en 18-åring som fått sitt körkort. Jag väntar på att få fa ut och öva i praktiken, säger Anna Siironen.

Kommunen eller serviceproducenter kan beställa en utvärdering på svenska av Aspas planerare Milla Ilonen, milla.ilonen@aspa.fi eller 040 848 0909. ●

Östnyländska synskadade informerade om hjälpmedel

SVENSKA SYNSKADADE I Östnyland bjöd in över 60 beslutsfattare och socialarbetare till en hjälpmedelsdag i slutet av september. Föreningen ordnade en dag i Lovisa och en i Borgå. Tyvärr dök endast en politiker upp, men desto fler medlemmar.

– Tanken med evenemanget var att medlemmar skulle få bekanta sig med vilka hjälpmedel som finns på marknaden men också att beslutsfattare skulle få sig en uppfattning om hur det är att leva med en synnedsättning, säger Jonas Lindström, föreningens ordförande.

Lindström är besviken över att så få utomstående deltog, men är ändå helt nöjd med dagarna.

– I Lovisa var intresset stort. Det som jag tycker var härligt var att en ny medlem kom fram till mig i Lovisa och sa: ”Vet du, jag har inte orkat gå någonstans på två år” Hon har haft en jobbig period bakom sig, och det här gav henne gnistan att orka. Det känns skönt att föreningen ordnat något som ger kraft till en människa, säger Lindström. ●

Yle bör komma ihåg synskadade

SCF kräver att synskadade beaktas när Yle förnyar utbudet

Yle förnyas sig och går mot mera webb-tv och färre reprisar. Yle planerar att minska antalet traditionella tv-kanaler från fyra till tre, vilket betyder att Yle Fem och Yle Teema skulle dela kanalplats. Detta har väckt mycket debatt i finlandssvenska medier. En annan sak som reformen innebär är att Yle satsar mer på nättjänsten Arenan.

Synskadades förbund har utvärderat vad förnyelsen skulle innebära och gett ett utlåtande till Yle. Synskadades förbund är orolig för Arenans tillgänglighet. På Arenan finns ingen programtextning eller syntolkning över huvud taget. Således är utländska program på Arenan helt otillgängliga för många synskadade personer.

Synskadades förbund kräver att Yle förbättrar syntolkningen av av inhemska dramaproduktion, att nyhets- och aktualitetsprogram får programtextning och att Arenans gränssnitt blir tillgängligt. ●

RAY:s stödverksamhet blir myndighet

RAY:s understödsverksamhet övergår till Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) som ska inrättas i anslutning till

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM). Detta i och med att Veikkaus, RAY och Fintoto i början av nästa år slås samman till ett nytt penningpelsbolag Veikkaus Oy. STEA blir en separat självständig myndighet som lyder under SHM. ●

Rapport klar

Utredaren Kalle Könkköläs rapport om alternativa inbesparingar är klar. Läs rapporten och anknytande material på <http://bit.ly/2dFMUHR> ●

Rättelse

I förra numret av Finlands Synskadade listades de som blivit utnämnda till Brailörer. I listan fattades dock den allra första Brailören: Thea Mård. ●

NÅ FRAM! 30.11.2016 – ett seminarium om tillgänglighet

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. ordnar tillgänglighetsseminariet "Nå fram!" på G18, Georgsgatan 18 i Helsingfors den 30.11 kl. 13–16. Seminariet är i första hand riktat till samarbetsparnets.

Kom med och lär dig mer om tillgänglighet! Alla, oberoende av funktionshinder, har rätt att få tillgång till information. Denna fråga är speciellt aktuell när många myndigheter och tjänsteleverantörer flyttar sin kundtjänst till webben. Hur ska synskadade och andra personer med funktionsnedsättning klara av digitaliseringen? Med seminariet vill vi på förbundet öka förståelsen för begreppen användbarhet och tillgänglighet.

Tillgängliga webbsidor är positivt för alla och innebär inga extra kostnader såvida man beaktar tillgängligheten i ett tidigt skede. Det är EU som framställer de direktiv vi ska följa både när det gäller tillgänglig miljö och tillgänglig webbmiljö.

Preliminärt program

13.00 FSS ordförande Sune Huldin hälsar välkommen

13.10 Sofi Weckman, Adage.

Varför behövs tillgänglighet och hur uppnår man tillgänglighet inom digitala tjänster?

13.30 FSS marknadsföringsfilmer förevisas

Paneldiskussion utgående från filmerna där de medlemmar som är med i filmerna deltar. Vad betyder tillgänglighet för mig? Hur kunde tillgängligheten förbättras ur vårt perspektiv? Diskussionen leds av ordförande Sune Huldin.

14.00 FSS tillgänglighetspris delas ut till en aktiv aktör på tillgänglighetsfronten.

14.15 Ulrika Krook, tillgänglighet ur ett myndighetsperspektiv

14.40 FSS egen verksamhet presenteras

Rehabilitering, punktskrift och IT-verksamhet.

15.00 Buffé, mingel och möjlighet att bekanta sig med vår verksamhet

AKTUELLT I DISTRIKTEN

Norra Österbottens Svenska Synskadade

Handarbetsgruppen "Rätstickorna" med Agneta Cederberg träffas varannan måndag (udda veckor) kl. 12–14 på Fyren.

Bowlinggruppen tränar på måndagar kl. 12.30 vid idrottsgården i Jakobstad.

Spanska kursen med Aslög Forsman hålls tisdagar kl. 13 på Fyren. Nästa gång 8.11.

Mimoselgruppen för damer med Ann-Marit Ekstrand träffas varannan onsdag (jämna veckor) kl. 13 på Fyren. Nästa träff blir 16.11.

Vattengymnastik i samarbete med Folkhälsan hålls på onsdagar vid Östanlid, grupp 1 kl. 11.45 och grupp 2 kl. 12.30. I samband med vattengymnastiken finns det möjlighet att träna i gym kl. 11–12.

Torsdagen 3.11 kl. 18 har vi en uppföljningsträff för våra allmänna ledsagare på "Fyren".

Bussen till Må bra-dagen på Norrvalla 17.11 kör enligt följande tidtabell: kl. 7.30 Karleby, kl. 7.45 Kronoby, S-Market, kl. 7.55 Edsevö, Neste, kl. 8.00 Östensö, Riksv. 8, kl. 8.10 Jakobstad, Otto Malmsg. 9 A, kl. 8.25 Socklot vägskaal, kl. 8.35 Nykarleby busstation

Julfesten firas i år vid Uffes Bar i Purmo torsdagen 15.12 kl. 14–18.

Förfrågningar och anmälningar görs till Ann-Sofie Grankulla, tfn 050-3795 658 eller 06-7234 880. Mera information om verksamheten i medlemsbandet och minnenslistan i Österbottens Tidning på lördagar eller på www.fss.fi under länken distriktsföreningar och Norra Österbotten. Välkomna med!

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Måndagsträffarna hålls på Hörnan vid Arabiastranden, Parisgränden 2 A 3 om inget annat meddelats.

- 7.11 Lunch och kramdag
- 14.11 Stoljoppa
- 21.11 medverkar rehabiliteringsrådgivare Ann-Catrin Tylli på måndagsträffen
- 28.11 Skivråd

5.12 Lunch och så firar vi självständighetsdagen

Vattengymnastik vid Folkhälsans seniorhus, Mannerheimvägen 97 klockan 10.00 på fredagar. Nya deltag hjärtligt välkomna med.

Föreningen håller höstmöte på Hörnan, Parisgränden 2 A 3 i Helsingfors 12.11.2016 klockan 10.00. Stadgeenliga ärenden. Det blir lunch efter mötet, så anmäl dig till lunchen senast 9.11.2016.

17.11 Vi pysslar på Hörnan inför julen. Vi gör julkort, julgranspynt och annat smått och gott. Anmäl dig till pysselkvällen senast 16.11 till kansliet.

30.11 Vi har träff i Grankulla kyrka. Det blir en stund med sång och fri samvaro. Vi träffas mellan klockan 13.00–15.00. Adressen till kyrkan är, Kavallvägen 3 Grankulla.

3.12 klockan 18.00 Humorgruppen Kaj på Lilla

Teatern. Vi har bokat 19 biljetter. Bindande anmälningar till kansliet senast 9.11. Biljetterna kostar 15 euro stycket.

10.12 Utfärd till Ekenäs var vi besöker julmarknaden. Vi startar från Kiasma klockan 9.00 kör till Ekenäs. Efter julmarknaden äter vi lunch och kör via Fiskars och ser på deras julstämning. Vi återkommer till Kiasma 17.00 tiden. Priset för utfärden är 20 euro per person. Bindande anmälan senast 7.12. För att utfärden skall bli av måste minst 10 personer delta.

14.12 klockan 19.00 har vi bokat 25 biljetter till Svenska Teatern, var vi ser pjäsen Ingva. Bindande anmälan senast 14.11.2016 till kansliet telefon 0400 269 553 eller epost kansliet@ssmn.fi

15.12 Föreningen firar julfest på Hörnan klockan 18.00. Vi äter gott och så har vi Lucia och Dollypops som uppträder med musik. Bindande anmälan senast 8.12 till kansliet.

Kansliets kontaktuppgifter: Telefon: 0400 269 553. Epost: kansliet@ssmn.fi. Kansliet har telefontid måndag–onsdag mellan klockan 10.00–13.00. Kom upp och prata bort en stund, eller drick en kopp kaffe. Vi ses på Hörnan!

Svenska Synskadade i Västnyland

Föreningens medlemmar kallas till höstmöte lördagen den 12 november klockan 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12 i Ekenäs.

Nu finns det möjlighet att lära mera om datorns funktioner. De sex först anmälda ryms med i en tredelad kurs som leds av vår IT-rådgivare Rabbe Thomasson. Kursen har tre delar; 1. Vardaglig IT med hantering av datorn och Windows, 2. Surfa på Internet och 3. E-post. Ring till sekreterare Börje 044 5410 679 eller skriv på ssvn@brev.fi så fort som möjligt eftersom kursen måste hållas under detta år.

Är du intresserad av teater nästa sommar? Föreningen planerar att syntolka en föreställning av Okänd soldat, som spelas på en ny utescen i Harparskog på Hangö udd i juni och augusti. Biljetterna måste bokas rätt snart, så hör av dig till Börje Broberg om du är intresserad.

Teater blir det också redan den 11 november. På kulturhuset Karelia i Ekenäs spelas komedin "Raseborgs ruiner" klockan 18. Om du ännu vill till Karelia kan du kolla med Börje Broberg, 044 5410 679 om det ännu finns platser kvar till föreställningen.

Balanskursen pågår varje onsdag klockan 12 i Folkhälsans Seniorahus, Prästängsgatan 14 i Ekenäs.

Läsecirkeln träffas i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs, onsdagen den 23 november klockan 15.

Herrklubben träffas torsdagen den 17 november klockan 15 i Lyan. Hör mera av Börje Broberg, 044 5410 679.

Bowling-biljardgruppen träffas i Ekenäs bowlinghall torsdagarna 10.11 och 24.11. Kolla med Kim Åkerblom telefon 044 919 5111.

Och Boccia spelas i Seminarskoland gymnastiksal varje fredag klockan 14. Kontaktperson är Hilding Nordström, 0400 551 791.

Nästa massagedag i Lyan är torsdag 17 november från klockan 10 framåt. Det går att boka tid med Rabbe Thomasson, telefon 040 8500 734.

Svenska Synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnylands stadgeenliga höstmöte är lördagen den 12.11 kl 13.00 på Kajutan, Ågatan 33 E Borgå. Efter mötet sjunger Ann-Lis Öhman och Urda Lindberg för oss. Lovisaborna anmäl er till Jonas tfn 040 964 4672 senast den 10.11.

Svenska Synskadade i Östnyland r.f:s julfest är den 15.12 kl 17.00 på restaurang Hanna-Maria, Mellangatan 6, Borgå. Vi äter julmiddag, 20€/person, och sjunger lite julsånger. Lucia kommer på besök. Anmälningar senast den 7.12 i Borgå till Stina tfn 0400 596 250 eller till Kajutan på tisdagar kl 9-13 tfn 019 581 115. Lovisaborna anmäl till Jonas tfn 040 964 4672 Välkommen!

Vasa Svenska Synskadade

Eftersom distriktssekreterare Febe Mörk deltar i SFV Bildnings kurs Hälsa3 under 2016–2017 kommer kansliet att vara stängt den 30.11. Inplanerade kurser hålls i alla fall som vanligt. Kansliet är även stängt måndag 7.11. Har du frågor under dessa dagar som Febe inte är på jobb kan du vända dig till föreningens ordförande Andreas Kanto, tfn 050-537 6110.

Quinnoträff på Lyktan, torsdag 10.11 kl. 14–16. Vi får besök av Yrkeshögskolan Novias estenomstuderanden med deras lärare Elise Udd. De berättar lite om sin verksamhet och ger manikyr till alla som önskar! Passa på och kom och

njut av en skön stund och få dina händer fixade (för en liten peng) till helgen. Servering och gemenskap – Anmäl dig senast 2.11 före kl. 14

Vattengymnastik i samarbete med Folkhälsan fortsätter varje söndag utan uppehåll fram till och med söndag 20.11. Sammanlagt 12 gånger. Grupp 1: kl. 12.45–13.30 och grupp 2: 13.30–14.15. Ledare Antonia Prinsén, tfn 044-788 5961.

I samarbete med Folkhälsan ordnas Trivselcafé Mimosel varannan ojämn vecka och fortsätter så fram till och med onsdag 21.12 med Tina Back, tfn 044 788 3676 och Maj-Britt Aspö som ledare. Välkomna med alla nya och tidigare deltagare!

Punktskriften fortsätter varannan torsdag, ojämn veckor fram till och med torsdag 8.12, med Ritva Hagelberg och Margareta Öster som lärare. Önskar du lära dig, kontakta kansliet med det snaraste, så ordnas det säkert.

Vi fortsätter spela boccia under hösten i Eksalen i Folkhälsans Wasahus enligt följande datum: onsdag 16.11, 30.11 och 14.12 kl.11-12. Kontaktperson är Peter Sahlsten, tfn 050 588 5103.

Onsdag 30.11 kl. 13 ordnar vi antingen spelcafé eller

så ser vi på en syntolkad film tillsammans. Andreas Kanto leder tillfället. Anmälan senast 28.11 före kl. 14.

Distriktsföreningen Vasa svenska synskadade r.f håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 26 november 2016 kl. 13 på verksamhetscentret Lyktan, Skolhusgatan 40 C, 1-2 i Vasa. Vid höstmötet behandlas i föreningens stadgar § 11 nämnda ärenden. Servering av julgröt, limpa och kaffe med jultårta.

Anmälningar senast 21.11 till kansliet på telefon 045-321 3320 (må-to 9-14) eller e-post: vasasynskadade@gmail.com.

Julfesten, ordnas detta år i Kristinestad på Restaurang Gastro, lördag 10.12 kl. 16. Bussen startar i Oravais om anmälningar kommer in därifrån och kör längs Strandvägen. Enligt traditionen får vi njuta av en tre rätters julmiddag. Sång och musik av Nanna Rosengård från Dagsmark. Hon både sjunger för och med oss. Julklapp för 5 euro bör medtas för tomten kommer ju på besök! Välkomna med på årets julfest! Bindande anmälan bör vara Febe tillhanda senast 1.12 före kl. 14.

Fredag 20.1.2017 får vi ta del av ”Pleppo 2” – 30 platser är bokade! Syntolkning. Bil-

jetten kostar 26€/synskadad. Anmälan senare.

Lördag 1.4.2017 kl.19 har vi reserverat 35 platser till Humorgruppen KAJ:s föreställning. Mera info efter nyår.

Distriktssekreterare Febe Mörk är anträffbar på verksamhetscentret Lyktan, måndag-torsdag kl. 9–14 på telefon 045-321 3320 och på vasasynskadade@gmail.com.

Har du ärende till föreningen utöver kanslitiden kan du vänligen kontakta föreningens ordförande Andreas Kanto på tfn 050-537 6110 eller per e-post: andreas.kanto@gmail.com

Åbolands Synskadade

Kommande händelser och medlemsaktiviteter.

- IT grundkurs på Centret i höst. Tre moduler bestående av internet, epost och virusuppdateringar leds av Sonja Joelsson. Intresserade anmäler sig till Håkan på tfn 0400 151 322.

- Föreningens stadgeenliga höstmöte blir torsdagen den 1 december klockan 13.00 på centret.

- Julkonsert på Åbo Svenska Teater 3 december klockan 19.00. Transporter ordnas från Kimito och Pargas.

Vi går ut och äter en matbit före konserten. Fråga efter ströplatser ifall dessa finns kvar.

- Föreningens julfest blir 16 december på centret.

Stjärnkocken Tommy Gråhn lovar något gott och nytt. Sune Huldin kommer med musiken.

- Bowlingen i Pargas fortsätter, alla varmt välkomna med och slå en strike varje fredag mellan klockan 13.00 och 14.00 på Kasirata i Pargas. Kontaktperson Gun Fröberg.

Kontaktuppgifter till föreningen är: Ordförande Birgitta Storbacka telefon 040-5867 179. Vice ordförande Rolf Rönqvist telefon 0400 736 567. Gun Fröberg telefon 0408 336 630. Distriktskoordinator Håkan Ström telefon 0400 151 322 tisdag till torsdag klockan 10.00 till 16.00. Kontakter och anmälningar till dessa personer.

Ålands Synskadade

Simningen på Folkhälsans Allaktivitetshus fredagar kl. 12–13. Nya deltagare är välkomna, meddela till Bettina på tel. 19670 om du är intresserad

Punktskriftskurs på Ankaret, onsdagar kl. 12–14.30. Nya deltagare är välkomna, meddela ditt intresse till Bettina på tel. 19670.

Borstbindningstillfällena på Ankaret, måndagar kl. 11.30–14.30.

Bowling ordnas, kontakta Bettina på tel. 19670 för mer info.

Månadsträffen på Ankaret brukar vanligtvis vara den andra måndagen i månaden. Närmare information i lokal-tidningarnas kalendrar.

Julfest på Ankaret torsdagen den 15 december. Ålands lucia med följe besöker oss. Mer uppgifter i lokal-tidningarnas kalender samt i Taltidningen längre fram.

Syntolkningen fortsätter som vanligt med fotbollsmatcher, teaterbesök och biobesök. Info om dessa finns i lokaltidningarnas kalender samt i taltidningen. Har du önskemål, hör av dig till organisationssekreterare Bettina Gröning.

Organisationssekreterare, Bettina Gröning finns anträffbar på Ankaret, Johannebovägen 7, mån-tis, tors-fre klockan 9.00–13.00. Ankaret, tel. 018-19670 E-post: aland.syn@aland.net

Funderar du på något kring FSS?

Tveka inte att ta kontakt för att diskutera dina tankar med oss.
Vi finns här för din skull!

Ordförande Sune Huldin
Telefonnummer: 040 566 8792
E-post: huldin.sune@gmail.com

Organisationsledare Matthias Jakobsson
Telefonnummer: 044 080 8004
E-post: matthias.jakobsson@fss.fi

Vi lyssnar på alla tankar och idéer om vårt förbund!

Direktnummer till personalen:

Tina Dunderfelt: 09-6962 300

Sofia Stenlund: 044-712 3013

Susanna Antell: 050-520 3020

Tessa Bamberg: 044-712 3024

Sören Jonsson: 044-712 3017

Cristian Söderberg: 050-462 6283

Niklas Finnäs: 050-460 0409

Simon Häggblom: 050-382 7414

Johanna Syrén: 050-341 0010

Britta Nyberg: 050-561 2951

Ulla-Britt Ingman: 050-5612950

Ann-Catrin Tylli: 040-511 3345

Stina Nygård: 050-595 4377

ANNONS

Rehabiliteringskurs för synskadade, delvis i form av familjekurs 61999

Kursplats: Härmä rehabiliteringscenter

Kursen genomförs av Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. i samarbete med FPA. Kursens främsta målsättningar är att hjälpa klienten att finna färdigheter och mod för att så fullvärdigt som möjligt kunna delta i den egna livsmiljön och i samhället. Kursen är indelad i tre perioder.

Klientperioder:

24 - 28.04.2017

02. - 6.10.2017

12 - 16.03.2018

Anhörigas perioder:

24 - 26.04.2017

15 - 16.03.2018

Personer som deltar i rehabiliteringen ska ha en tillräckligt god kondition för att kunna fungera aktivt utanför hemmet och delta i kursen.

Kursen riktar sig också till klientens anhöriga. Den anhöriga får stöd och handledning för att underlätta klientens vardag.

I programmet ingår teoretiska föreläsningar, diskussioner och praktiska övningar. Ansökningarna tas emot av FPA och ett B-läkarintyg bifogas ansökan. Vid intresse kontakta omgående FSS rehabiliteringsrådgivare som svarar på frågor och ger närmare information.

Rehabiliteringsrådgivare **Ulla-Britt Ingman**, telefonnummer: 050-561 2950, e-post: ulla-britt.ingman@fss.fi

Rehabiliteringsrådgivare **Ann-Catrin Tylli**, telefonnummer: 040-511 3345, e-post: ann-catrin.tylli@fss.fi